

ประโยค ป.ธ.๕
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๔

๑. กตวานาติ กริตวา ฯ โหนตฺติ วจนเสโส ฯ เตนภูจ-กถายฺ เอวํ เทวปุตฺตเย เอตาทิสานิ กโรนฺติ เต ยสฺมา สพฺพตฺถ โสตฺถิ คจฺจนฺติ ตสฺมา ตํ พาลานํ อเสวนาถิ อฏฺจตฺตีสวิธมฺปิ เตสํ เอตาทิสการกานํ มงฺคลํ อุตฺตมํ เสฏฺฐํ ปวฺรณฺติ คณฺหาหิตี วุตฺตํ ฯ

สหพฺพตฺถาติ ขนฺธกฺกิลเสสาภิสงฺขารเทวปุตฺตมารปฺปเกเทสุ จตฺตฺสุ ปจฺจตฺถิเกสุ ฯ ขนฺธกวคฺคสฺมิณฺหิ อายสฺมา ราโช ภควนฺตํ เอตทโวจ มาโร มาโรติ ภนฺเต วุจฺจติ กตฺไม นุ โข ภนฺเต มาโรติ ฯ รูป โข ราช มาโร เวทนา มาโร สญฺญา มาโร สงฺขารา มาโร วิญฺญาณํ มาโรติ วุตฺตํ ฯ

ตตฺถ มาโรติ มรณํ วุจฺจติ ยสฺมา ปน รูปาทิวินมฺุตตํ มรณํ นาม นตฺถิ เตนสฺส ภควา รูป โข ราช มาโรติ อาทิมหาติ ตพฺพณฺณนา ฯ

รูปาทิวินมฺุตตํ มรณํ นาม นตฺถิ รูปาทินนฺเยว ภงฺเค มรณสมฺภวาทิตฏฺฐิกิภา ฯ อตฺตโน วิสยํ อตฺกมิตฺตํ ปฏฺธิปนฺเน สตฺเต มาเรตฺติ มาโรติ มารสํยุตฺตวณฺณนา ฯ

มาเรตฺติ วิพาเตติ ฯ วิปตฺติอาทิหิ สํโยชนญฺหิ สาธุนํ ปรมตฺถโต มรณนฺติ ตฏฺฐิกิภา ฯ สตฺเต อนตฺถे นโยเชนฺโต มาเรตฺติ มาโรติ อฏฺจกงฺคตฺตรวณฺณนา ฯ

อนตฺถे นโยเชนฺโต คฺฤณมารเณน มาเรติ วิราควิคฺคนฺธเนน วา ชาตินิมิตฺตตฺตาย ตตฺถ ตตฺถ ชาตํ มาเรนฺโต วิย โหตฺติ มาเรตฺติ มาโรติ วุตฺตนฺติ ตฏฺฐิกิภา ฯ

๒. มปราชิตาติ มกาโร ปทสนธิกรณมตฺโต ฯ อปราชํ อปราชยํ อิตา คตาคติ
 อตฺถิโก ฯ ปราชยํ น คจฺจนฺตํ อธิปฺปาโย ฯ กตฺถ น คจฺจนฺติ ฯ สพฺพตฺถิโก ฯ อิทฺถิ
 อาธารวณํ ฯ เย ปน จตุสฺส ปจฺจตฺถิเกสฺส เอเกนาปิ อปราชิตา หุตฺวา สยเมว เต
 จตฺตาริ มาเร ปราชิตาติ วุตฺตํ โหตีติ วุตฺตตฺตา สพฺพตฺถิโก นิทฺธารณเมตฺถินฺ
 วทฺนฺติ เต เอวํ วตฺตพฺพา ฯ เอตาทิสานิ มงฺคลานิ กตฺวา จตุหิ มาเรหิ อปราชิตา
 หุตฺวาติ อิทฺถิ อฏฺฐกถายํ วุตฺตํ ฯ ตพฺพเสน ตุมหากํ มเตน สพฺพตฺถิโก สพฺเพหิตี
 อตฺถํ คเหตุวา กตฺตาคติ วา อปาทานนฺติ วา วตฺตพฺพํ ลียา ฯ น เจวํ ทฏฺฐพฺพํ ฯ
 สพฺพเมตฺถิ อธิปฺปายตฺถวเสน วุตฺตํ ฯ ตสฺมา สพฺพตฺถิโก อาชาโรเยวาติ นิฏฺฐเมตฺถ
 คนฺตพฺพํ ฯ กงฺขาวิตฺถณฺนํ **ปาราชิโก โหตีติ** ปราชิโตว โหติ ปราชยํ อาปนฺโนติ วุตฺตํ ฯ
 ปราชิตสทฺโท อุปสคฺคสฺส วุทฺธี กตฺวา ตการสฺส จ กการํ กตฺวา ปาราชิโก โหตีติ
 นิทฺธิฏฺฐจฺเจติ ตฏฺฐิกิภา ฯ ตสฺมา อิทฺถิ อปราชิตาติ อปราชยํ อิตาติ วุตฺตตฺถิโก
 ยฺชชฺเตว ฯ

สพฺพตฺถิโก อธิโลกปรโลเกสฺส จานจฺงกมาทิสฺส จ ฯ **โสตฺถินฺติ** โสตฺถิ ฯ พิณฑา-
 คโม ฯ เตนฏฺฐกถายํ อนฺนาสิโก เจตฺถ คาทาพฺพนฺตฺตํ วุตฺโตติ วุตฺตํ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เจลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มคธเป็นไทย

๑. บทว่า **กตฺวาน** แปลว่า กระทำแล้ว ฯ พึงเพิ่มคำที่เหลือว่า **โหนติ** (แปลว่า ย่อมมี) ฯ ด้วยเหตุนั้น ในอรรถกถา พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวไว้ว่าอย่างนี้ เทพบุตร ชนเหล่าใด กระทำมงคลเหล่านั้นปรากฏดุจมงคลเหล่านี้เพราะเหตุที่ชนเหล่านั้น ถึงความ สวัสดิ์ในทุกสถาน ฉะนั้น ท่านจงถือว่าแม้กรรมทั้ง ๓๘ ประการ มีการไม่คบคนพาล เป็นต้นนั้น เป็นมงคลอย่างสูงสุด คือประเสริฐสุด ได้แก่ ลำเลิศสุด ของชนเหล่านั้นผู้กระทำ มงคลเหล่านั้นปรากฏดุจมงคลเหล่านี้ ฯ

บทว่า **สพฺพุตฺถ** ความว่า ในข้าศึก ๔ เหล่า แยกประเภทเป็นชั้นธมาร กิเลสमार อภิสังขารमार และเทวนบุตรमार ฯ จริงอยู่ในคัมภีร์ชั้นธกวรรค พระธรรมสังคาคทาจารย์ กล่าวไว้ว่า ท่านพระราชา ได้กราบทูลคำนี้กะพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกกันว่า มาร มาร ดังนี้ มารเป็นอย่างไรหนอแล พระเจ้าข้า ฯ (ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสคำนี้กะท่านพระราชาว่า) ดูกรราชา มารคือรูป มารคือเวทนา มารคือสัญญา มารคือสังขาร มารคือวิญญาณ ฯ

อรรถกถาชั้นธกวรรคนี้ว่า ในพระบาลีนั้น มรณะ ถูกเรียกว่า มาร ฯ ก็เพราะเหตุ ที่ธรรมดามรณะ อันพ้นจากรูปเป็นต้น ไม่มี ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสแก่ท่าน พระราชานี้ว่า มารคือรูปแล ดังนี้ เป็นต้น ฯ

ฎีกาชั้นธกวรรคนี้ว่า ชั้นชื่อว่ามรณะ ที่พ้นไปจากรูปเป็นต้นไม่มี ในเพราะรูป เป็นต้นนั้นแลดับไป จึงมีสมัญญาว่ามรณะ ฯ

อรรถกถามารสังยุตว่า สภาพที่ชื่อว่ามาร เพราะทำเหล่าสัตว์ผู้ปฏิบัติเพื่อก้าวล่วง วิสัยของตนให้ตาย ฯ ฎีกามารสังยุตว่า บทว่า **มาเรติ** แปลว่าย่อมเบียดเบียน ฯ ความจริง

(เมื่อว่า) โดยปรมัตถ์ การประกอบพร้อมไปด้วยความสูญเสียบeginning แห่งสาธุชนทั้งหลาย
ชื่อว่ามารณะ ฯ

อรรถกถาอัญญาภิธานัตถ์คฤตตรนิกายว่า สภาพที่ชื่อว่ามาร เพราะประกอบเหล่า
สัตว์ไว้ในความพินาศ ทำให้ตาย ฯ

ฎีกาอัญญาภิธานัตถ์คฤตตรนิกายนั้นว่า พระอรรถกถาจารย์กล่าวว่าสภาพที่ชื่อว่า
มาร เพราะอรรถวิเคราะห์ว่า ทำให้ตาย ดังนี้ เพราะอธิบายความว่าประกอบไว้ในความ
พินาศ ชื่อว่าทำให้ตาย เพราะทำให้ตายจากความดี อีกอย่างหนึ่ง เป็นประหนึ่งทำสัตว์ผู้
ชื่อว่าเกิดในภพนั้น ๆ เพราะมีชาติเป็นนิमितให้ตาย ด้วยการตัดรอนจากวิราคะธรรม ฯ

๒. ม อักษร ในคำว่า มปราชิตา เป็นเพียงการทำบทธนนิ ฯ ความว่าไปแล้ว คือ
ถึงแล้วซึ่งความไม่พ่ายแพ้ คือ ความไม่ปราชัย ฯ อธิบายว่า ย่อมไม่ถึงความปราชัย ฯ
ถามว่า ไม่ถึงความปราชัย ในที่ไหน ฯ เฉลยว่า ในที่ทุกสถาน ฯ ความจริง บทว่า **สพฺพตฺถ**
นี้ เป็นคำบอกอาชาระ ฯ ส่วน อาจารย์เหล่าใดกล่าวว่ บทว่า **สพฺพตฺถ** นี้ เป็นนิทธารณะ
เพราะท่านกล่าวไว้ว่า เป็นผู้อันบรรดาข้าศึก ๔ เหล่า แม้สักเหล่าหนึ่งก็ให้พ่ายแพ้ไม่ได้ มี
คำอธิบายว่า ตนเองนั้นแหละเป็นผู้ให้มาร ๔ เหล่านั้นพ่ายแพ้ ดังนี้ อาจารย์เหล่านั้น ฟัง
ถูกทักท้วงอย่างนี้ ฯ ในอรรถกถา ท่านกล่าวความมั่นไว้ว่า ผู้กระทำความผิดทั้งหลายเช่นนี้
แล้วเป็นผู้อันมาร ๔ เหล่าให้พ่ายแพ้มิได้ ฯ ตามมติของท่านทั้งหลาย ด้วยอำนาจแห่งบท
ว่า **สพฺพตฺถ** นั้น ต้องถือเอาความว่า บทว่า **สพฺพตฺถ** คือ **สพฺพเพหิ** แล้วกล่าวว่า เป็นกัตตา
หรือเป็นอุปาทาน ฯ แต่ความข้อนี้ ไม่ควรเห็นอย่างนั้น ฯ ความจริง บทว่า **สพฺพตฺถ** นี้ ทุก
บท พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้ว ด้วยอำนาจอรรถะที่ทรงประสงค์ ฯ เพราะฉะนั้น ฟังถึง
ความตกลงในมงคลสูตรนี้ว่า บทว่า **สพฺพตฺถ** เป็นอาชาระแน่นอน ฯ

ในอรรถกถากังขาวิตรณิ ท่านกล่าวว่า สองบทว่า **ปาราชิกโก โหติ** ความว่า ย่อม
เป็นผู้พ่ายแพ้แล้วทีเดียว คือเป็นผู้ถึงความปราชัยแล้ว ฯ

ฎีกากังขาวิตรณินั้นว่า ศัพท์ว่า ปาราชิต ท่านแสดงไฉว่า **ปาราชิกโก โหติ** เพราะ
ทำการพทุธิอุปสรรค และแปลง ต อักษร เป็น ก อักษร ฯ

เพราะฉะนั้น แม้ในบทว่า อปราชิตา นี้ อรรถะที่ท่านกล่าวไว้แล้วว่า บทว่า **อปราชิตา** แปลว่า ผู้ถึงแล้ว ซึ่งความไม่พ่ายแพ้ ดังนี้ ถูกต้องแน่แท้ ฯ

บทว่า **สพฺพตฺถ** คือ ในโลกนี้และโลกหน้า และในที่ทั้งหลายมีที่ยืนและที่จงกรม เป็นต้น ฯ

บทว่า **โสตุถิ** แปลว่า ความสวัสดิ ฯ ลงนคหิตอาคม ฯ ด้วยเหตุนี้ ในอรรถกถา ท่านจึงกล่าวว่า ก็นคหิต ในบทว่า **โสตุถิ** นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้เพื่อสะดวกในการ ทรงนิพนธ์คาถา ฯ